

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIUNEA A 4-A

CAZUL BUSUIOC c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 61513/00)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

21 decembrie 2004

Această decizie va deveni definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44§2 al Convenției. Ea poate fi supusă revizuirilor editoriale.

În cazul Busuioc c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a 4-a), în ședința Camerei compuse din:

D-1 Nicolas BRATZA, *Președinte*,

D-1 M. PELLONPÄÄ,

D-1 J. CASADEVALL,

D-1 R. MARUSTE,

D-1 S. PAVLOVSKI,

D-1 J. BORRERO BORRERO,

D-na E. FURA-SANDSTRÖM,

și d-l M. O'BOYLE, *Grefierul Secției*,

după ce a deliberat în secret pe data de 27 aprilie 2004 și pe data de 30 noiembrie 2004,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la data de 30 noiembrie 2004.

PROCEDURA

1. Cazul a rezultat dintr-o cerere (nr. 61513/00) depusă împotriva Republicii Moldova, înaintată Curții în conformitate cu articolul 34 al Convenției pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare "Convenția") de către un cetățean moldovean, d-l Valeriu Busuioc ("reclamantul"), pe data de 31 ianuarie 2000.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Sergiu Ostaf, avocat activând în Moldova. Guvernul moldovean ("Guvernul") a fost reprezentat de către Agentul guvernamental, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la libertatea de exprimare a fost încălcat drept urmare a unei hotărâri judecătorești într-un proces de calomnie ce i-a fost intentat.

4. Cererea a fost atribuită Secțiunii a 4-a a Curții (conform Regulii 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. Prin decizia din 27 aprilie 2004 Curtea a declarat cererea admisibilă.

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul, au depus observații asupra fondului (p. 59 § 1).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAZULUI

7. Reclamantul s-a născut în 1956 și este domiciliat în Chișinău, Moldova. El lucrează ca jurnalist.

8. La 14 august 1998 săptămânalul de limbă rusă “Express” a publicat un articol intitulat “Micile afaceri ale marelui Aeroport”, semnat de către reclamant. El a citat drept sursă pentru articolul său rezultatul unei proprii investigații și materialele unei Comisii Parlamentare cu privire la vânzarea avioanelor. Articolul afirma, printre altele, că:

“Scandalul vânzării avioanelor moldovenești la prețuri scăzute a atras atenția societății moldovenești, care s-a obișnuit deja să nu fie surprinsă de asemenea evenimente. Totuși, aceste evenimente care încă mai au loc i-au oferit ziarului nostru ocazia să se concentreze asupra acestui subiect (vezi, “Express” no. 19 și 20 din 26 iunie 1998). Acest articol e o încercare de a da o explicație evenimentelor ce au avut loc în cadrul Administrației de Stat a Aviației Civile (“ASAC”) în ultimii doi ani, în baza faptelor care ne-au devenit cunoscute în urma unei investigații de presă”.

În 1995 Aeroportul Internațional Chișinău (AIC) s-a separat de Compania Aeriană de Stat “Air Moldova” și a devenit o întreprindere independentă. Directorul ASAC era L.P., în timp ce A.I. a fost numit director al AIC. Între ASAC și AIC a fost semnat un acord pentru o perioadă de 4 ani. În 1996 acordul de mai sus a fost anulat din motivul neglijenței A.I. în îndeplinirea obligațiilor sale. Acest fapt a constituit punctul de plecare al istoriei ce urmează.

A.I. nu a fost de acord cu decizia ASAC cu privire la demisia sa și a înaintat o acțiune vizând restabilirea sa în funcție. Dat fiind că procesele în Moldova durează atât de mult, A.I., care nu putea accepta demisia sa, a întreprins pași pentru a negocia cu personalul AIC. În acest scop, el a organizat cu ajutorul susținătorilor săi o manifestație în scuarul vechiului Aeroport. A.I. a luat cuvântul și esența discursului său a constat în faptul că el e singura persoană care, în calitate de conducător al AIC, ar putea să-i asigure creșterea economică.

ASAC a decis de asemenea să-și consulte colectivul în acest scop, Directorul General, L.P., a reunit în ședință adjuncții săi și conducătorii secțiilor Aeroportului.

Fiecare și-a exprimat punctul de vedere, părerea comună fiind că A.I. nu era persoana potrivită pentru a fi conducătorul AIC. Prin urmare, ședința administrației Aeroportului și-a exprimat clar neîncrederea față de A.I.

Totuși, un asemenea rezultat nu l-a descurajat pe candidatul la funcția de director. El a scris un manifest intitulat “Apel către colectivul Aeroportului”, în care se afirma :

1. ASAC l-a demis în mod necinstit pe A.I; 2. A.I. va deveni în mod inevitabil Directorul General al AIC.

Aceasta s-a dovedit a fi adevărat, când instanța a declarat ilegale acțiunile ASAC și a dispus restabilirea în funcție a lui A.I....”

9. Următoarele s-au referit la evenimentele care au avut loc după restabilirea în funcție a A.I.:

“...Epurări și transferuri în colectiv au marcat restabilirea în funcție a lui A.I. Multora dintre ei li s-a amintit dezacordul cu privire la candidatura lui A.I. pentru funcția de Director General, exprimată la întâlnirea cu directorii și managerii. ... Din momentul în care a devenit Director General al Aeroportului Chișinău pentru a doua oară și după ce a efectuat cu succes prima epurare prin intermediul reorganizării structurii întreprinderii, A.I. și-a constituit “echipa” sa, care a fost creată între cele două directorate. ... actualul Director General L.I., devotat politicii alese de către patronul sau A.I. ...

...Aceasta se poate dovedi și prin exemplu al unui alt salariat promovat de către A.I., și anume I.V. Până nu demult, I.V. lucrase undeva în sistemul transportului feroviar și nu cunoștea despre avioane mai multe decât o persoană obișnuită ar putea să cunoască, și poate ceea ce i s-a spus de către ruda sa A.I. Dar, probabil, I.V. a demonstrat un interes deosebit față de aeroport, și ideea de a-l angaja la Aeroport i-a venit astfel influenței sale rude. În acest scop, el nu a ezitat să inventeze o nouă funcție – Director adjunct responsabil de administrare. ...

...Mai târziu, A.I. i-a concediat din funcțiile lor... În locul lor el i-a numit pe (a) K.V. (care cu câțva timp în urmă absolvise Institutul de Comunicații din Odesa), (b) S.I. (un absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev).

...La drept vorbind, C.P. însuși, nu este un mare expert în materie de aterizări...

...Una dintre cele mai interesante figuri din recrutarea lui A.I. devenise șeful Serviciului Cadre al Aeroportului, C.M. Într-adevăr, poziția sa poate fi caracterizată în felul următor: șeful secției cadre al aeroportului ar pune la încercătura chiar și un angajat al secției cadre al oricărui penitenciar. Aici sunt prezentate câteva fragmente din spusele angajaților:

“Vă atrag atenția că deseori șeful serviciului cadre venea la serviciul de pază și cerea o mașină...pentru a-l duce acasă. De obicei era beat”.

...

“Am tăcut mult timp despre hărțuirea sexuală la care am fost supusă de către șeful serviciului de cadre, până când nu demult a venit în biroul meu și m-a invitat la vila sa. Am refuzat, însă el a început să mă atingă. Am făcut eforturi să mă eliberez de mâinile sale și l-am amenințat că-l voi lovi cu un aparat de telefon dacă nu va înceta... Odată, ce am intrat în biroul lui C.M. în scopuri de serviciu, el a închis ușa și m-a rugat să-i arat sânii.”

...

... nu este probabil necesar să descriem fiecare amănunt al aventurilor acestui funcționar desfrânat ... (*распоясавшегося функционера*)...

...Proverbul care spune că totul e posibil (*не боги горшки обжигают*) este ilustrat de un alt exemplu, și anume de fostul medic veterinar, astăzi Manager al Secției Achiziții de Servicii, C.V...

...A.I. l-a numit pe S.I. (un absolvent Institutului de Industrie Alimentară din Kiev)....

Totuși, astăzi opinia publică din Moldova este concentrată, după cum am menționat deja, asupra afacerii dubioase a vânzării avioanelor. Afacerea dubioasă, în spatele căreia, în opinia multor angajați ai aviației civile, erau A.I. și S.I.”

10. La o dată nespecificată a anului 1998 șase salariați ai AIC - I.V., C.P., C.M., C.V., S.I. și A.I. (în continuare: “reclamanți în procesul intentat la nivel național”) – au înaintat Judecătoriei Centru acțiuni civile de defăimare separate împotriva reclamantului și biroul editorial al ziarului. Bazându-se pe articolele 7 și 7/1 ale Codului Civil, reclamanții în procesul intentat la nivel național au pretins că articolul conținea afirmații care erau defăimătoare pentru ei. Pe 5 septembrie 1998 Judecătoria sectorului Centru a decis să comaseze cele 6 acțiuni.

2. Constatările primei instanțe

11. Pe data de 3 decembrie 1998 Judecătoria Centru a constatat că informația conținută în articol era defăimătoare pentru fiecare din reclamanții în proces și nu a corespuns realității în privința lui I.V, C.V., S.I. și A.I. în aceeași decizie, reclamanților în proces li s-au acordat despăgubiri ce urmau a fi plătite de către reclamant în fața Curții și de către ziar.

(i) Cu privire la I.V.

12. Instanța de judecată a constatat că următorul fragment era defăimător și nu corespundea realității:

...Aceasta se poate dovedi și prin exemplul altui salariat promovat de către A.I., și anume I.V. Până nu demult, I.V. lucrase undeva în sistemul transportului feroviar și nu cunoștea despre avioane mai multe decât o persoană obișnuită ar putea să cunoască, și poate ceea ce I s-a spus de către ruda sa A.I. Dar, probabil, I.V. a demonstrat un interes deosebit față de aeroport, și ideea de a-l angaja la Aeroport i-a venit astfel influenței sale rude. În acest scop, el nu a ezitat să creeze o nouă funcție – Director adjunct responsabil de administrare. ...

13. Instanța a constatat că I.V. nu era rudă cu A.I. și că nu existau dovezi că anume A.I. l-a invitat pe I.V. să lucreze la Aeroport și a creat o nouă funcție în acest scop. Instanța a constatat de asemenea că I.V. are studii tehnice și a absolvit Academia de Administrare Publică.

Reclamantul și ziarul au recunoscut că informația despre legătura de rudenie dintre I.V. și A.I. nu a fost exactă. Ziarul a propus să publice o dezmințire a acestui fapt.

14. Instanța a dispus ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui I.V. despăgubiri în valoare de 900 și respectiv 1 350 MDL.

(ii) Cu privire la C.P.

15. Instanța a statuat în continuare că propoziția:

...La drept vorbind, C.P. însuși nu este un mare expert în materie de aterizări... era defăimătoare pentru C.P. Instanța a fost de acord că C.P. a executat o dată o aterizare “dură” la Budapesta; totuși, acel caz nu putea constitui drept bază pentru a pune la îndoială competența sa.

Instanța a dispus ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui I.V. despăgubiri în valoare de 900 și respectiv 1 800 MDL.

(iii) Cu privire la C.M.

16. Instanța a apreciat în decizia sa că următoarele două pasaje sunt defăimătoare în privința lui C.M.:

...Una dintre cele mai interesante figuri din recrutarea lui A.I. devenise șeful Serviciului Cadre al Aeroportului, C.M. Într-adevăr, poziția sa poate fi caracterizată

în felul următor: șeful Serviciului Cadre al Aeroportului ar pune la încurcătură chiar și un angajat al serviciului de cadre al oricărui penitenciar.

și

... nu este probabil necesar să descriem fiecă amănunt al aventurilor acestui funcționar desfrânat... (*распоясавшегося функционера*)...

17. Reclamantul a explicat că cuvintele utilizate pentru a-l descrie pe C.M. au fost justificate de comportamentul celui din urmă (vezi §9 de mai sus). În această privință reclamantul a prezentat trei martori. Unul dintre ei a declarat că odată C.M. a fost beat și că martorul a scris despre aceasta Directorului Executiv un raport. Ceilalți doi martori erau salariați care declaraseră că C.M. le-a hărțuit sexual de mai multe ori.

18. Instanța a decis să nu admită mărturia primului martor, deoarece nici o sancțiune nu i-a fost aplicată lui C.M. Drept consecință a acestui raport, în ceea ce privește afirmațiile martorelor, instanța nu le-a evaluat în nici un fel.

19. Instanța a dispus ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui C.M. despăgubiri în valoare de 900 și, respectiv 1 350 MDL.

(iv) Cu privire la C.V.

20. Instanța a constatat că propoziția:

...Proverbul că totul e posibil (*не бoгу горшки обжигают*) este ilustrat de un alt exemplu, și anume de fostul medic veterinar, astăzi Șef al Secției Achiziții de Servicii, C.V...

era defăimătoare pentru C.V., și nu corespundea realității.

21. Reclamantul a recunoscut că se strecurase o greșeală, deoarece C.V. nu era medic veterinar. Instanța a constatat că C.V. era deținătorul unei diplome a unei școli de comerț.

22. Instanța a dispus ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui C.V. despăgubiri în valoare de 900 și respectiv 1 350 MDL.

(v) Cu privire la S.I.

23. Curtea a constatat că frazele:

“A.I. l-a numit pe S.I. (absolventă a Institutului de Industrie Alimentară din Kiev)
....

și

... afacerea dubioasă, în spatele căreia, în opinia multor angajați ai aviației civile,
se aflau A.I. și S.I.”

erau defăimătoare pentru S.I., și nu corespundeau realității.

24. Reclamantul a recunoscut că a comis o greșală în ceea ce privește universitatea absolvită de către S.I., instanța stabilind că aceasta era deținătoarea unei diplome a unei Școli de Comerț. În ceea ce privește “afacerea dubioasă”, reclamantul a argumentat că caracterul dubios al tranzacției cu avioanele proprietate de stat reieșea în mod evident din raportul oficial al Comisiei Parlamentare și că participarea S.I. la încheierea acelei tranzacții nu era contestată nici de însăși S.I.

Bazându-se pe afirmațiile lui A.I. și S.I., instanța a stabilit că, chiar dacă aceștia erau implicați în tranzacția cu avioanele proprietate de stat, ei făceau parte dintr-o comisie specială creată de către Guvern în scopul efectuării respectivei vânzări și că ei nu erau persoanele cheie în acea tranzacție.

Instanța a dispus că reclamantul și ziarul să-i plătească lui S.I. despăgubiri în valoare de 900 și respectiv 1 800 MDL.

(vi) Cu privire la A.I.

25. Instanța a identificat în decizia sa următoarele fragmente ca fiind defăimătoare pentru A.I. și ca necorespunzând realității:

„A.I.... a organizat cu ajutorul susținătorilor săi o manifestație în scuarul vechiului Aeroport ...El a chiar făcut un manifest intitulat “Apel către colectivul Aeroportului”. ...Epurări și transferuri în colectiv au marcat restabilirea în funcție a lui A.I. Multora dintre ei li s-a amintit dezacordul cu candidatura lui A.I. pentru funcția de Director General, exprimată la reuniunea cu directorii și managerii...”
Din momentul în care a devenit Director General al Aeroportului Chișinău pentru a doua oară și după ce a efectuat cu succes prima epurare prin intermediul reorganizării structurii întreprinderii, A.I. și-a constituit “echipa” sa, care a fost

creată între cele două directorate. ...Actualul Director General L.I., devotat politicii alese de către patronul său A.I... Aceasta se poate dovedi și prin exemplul unui alt salariat promovat de către A.I., și anume I.V.

Până nu demult, I.V. lucrase undeva în sistemul transportului feroviar și nu cunoștea despre avioane mai multe decât o persoană obișnuită ar putea să cunoască, și poate ceea ce i s-a spus de către ruda sa A.I. Dar, probabil, I.V. a demonstrat un interes particular față de lucrul în cadrul aeroportului, și ideea de a-l angaja la aeroport i-a venit influenței sale rude. În acest scop, el nu a ezitat să creeze o nouă funcție – Director adjunct responsabil de administrare. ... Mai târziu, A.I. i-a concediat... În locul lor el i-a numit pe (a) K.V. (care cu câțva timp în urmă absolvise Institutul de Comunicații din Odessa), (b) S.I. (un absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev) ... Mai târziu, A.I. l-a concediat pe S.I. din postul de Director al Companiei Aeriene “Air Moldova”... afacerea dubioasă, în spatele căreia, în opinia multor angajați ai aviației civile, se aflau A.I. și S.I.”

26. Reclamantul a prezentat un martor care a pretins că a auzit despre o întrunire ce a avut loc în Scuarul Vechiului Aeroport. El s-a referit de asemenea la cinci salariați ai Aeroportului care au fost concediați imediat după restabilirea în funcție a lui A.I., întru susținerea afirmației sale cu privire la pretensele epurări de cadre.

Instanța a considerat că nu au existat dovezi cum că anume A.I. a organizat întrunirea din Scuarul Vechiului Aeroport sau că anume el organizase mai târziu epurarea de cadre. Instanța a stabilit că, în conformitate cu procedura existentă, A.I. nu avea dreptul de a angaja sau de a concedia angajații. Bazându-se pe afirmațiile lui A.I. și S.I., instanța a constatat, de asemenea, că deși au fost implicați în vânzarea avioanelor proprietate de stat, ei făceau parte dintr-o comisie specială creată de către Guvern în scopul efectuării sale și că ei nu erau persoanele cheie în acea tranzacție.

27. Ziarul a susținut că articolul nu intenționa să-i defăimeze pe reclamanții în procesul intentat la nivel național și că era dispus să publice o dezmințire corectând greșelile de fapt cu privire la rudenia dintre I.V. și A.I. și cu privire la universitățile absolvite de către C.V. și S.I.

28. Instanța a dispus ca reclamantul și ziarul să-i plătească lui A.I. despăgubiri în valoare de 1 800 și, respectiv 3 600 MDL și să publice o

dezmințire a afirmațiilor stabilite ca fiind defăimătoare pentru reclamantii în procesul intentat la nivel național.

3. Apelul

29. Reclamantul și ziarul au înaintat un apel la aceasta hotărâre la Tribunalul Chisinau. Reclamantul a solicitat casarea hotărârii, susținând că a dus suficiente probe care demonstau exactitatea afirmațiilor făcute în articolul publicat, în pofida unor anumite greșeli minore și întâmplătoare.

30. În ceea ce-l privește pe I.V., reclamantul a prezentat copii ale carnetului de muncă, incluzând serviciul său anterior la o companie de asigurări specializată în asigurarea de automobile.

Reclamantul a argumentat de asemenea că nu există nimic defăimător în afirmația că I.V. era o rudă a lui A.I. și că era adevărat că postul de Director adjunct responsabil de administrare nu existat niciodată până la angajarea lui I.V.

31. În privința lui C.P., reclamantul a observat că în sprijinul exactității afirmațiilor sale veneau depozițiile scrise ale însuși reclamantului în proces, care stabilise că fusese implicat într-un minor accident aerian la Budapesta.

32. În privința lui C.M., reclamantul a subliniat că martorii aduși de el (angajatele Aeroportului) confirmau acțiunile de hărțuire sexuală și de abuz (vezi §§9 și 17 de mai sus) de către C.M.

33. În privința lui C.V., reclamantul recunoștea că făcuse o greșeală în ceea ce privea specialitatea și că C.V. nu era chirurg-veterinar ci poseda o diplomă de infirmieră. Reclamantul nu consideră drept defăimătoare descrierea pe care o făcuse.

34. În ceea ce-l privea pe S.I., reclamantul a afirmat că confuzia a survenit cu privire la instituția pe care a absolvit-o. El a susținut de asemenea că ea lucrase într-adevăr la aspectele economice ale tranzacției privind vânzarea avioanelor proprietate de stat, caracterul dubios al acesteia fiind dovedit de către un raport oficial într-o ediție a Monitorului Oficial.

35. În privința lui A.I., reclamantul a observat că exactitatea alegațiilor a fost dovedită de către depozițiile martorilor și de conținutul manifestului anexat la cererea de apel.

4. Constatările celei de-a doua instanțe

36. Pe data de 5 iulie 1999 Tribunalul Chisinau a admis parțial apelul reclamantului și a revizuit hotărârea Judecătoriei respingând cererea inițială depusă de către C.P., pe motiv că afirmația conținută în articolul despre el (vezi §15 de mai sus) a reflectat adevărul și de aceea nu era de natură defăimătoare.

Instanța a redus de asemenea cuantumul despăgubirilor ce urmau a fi plătite de către reclamant și de către ziar. Instanța a motivat reducerea prin faptul că ziarul “Express” era de o circulație restrânsă. Respectiv, reclamantul și ziarul au fost obligați la plata a 450 și respectiv 1 350 MDL lui I.V., 900 și respectiv 1 350 MDL lui C.M., 180 MDL și, respectiv 1 350 MDL lui C.V., 180 MDL și, respectiv 1 350 S.I. și 900 MDL și, respectiv, 1 350 lui A.I.

5. Recursul

37. Reclamantul și ziarul au înaintat un recurs Curții de Apel, susținând că în prima și în a doua instanță au fost aduse suficiente probe pentru a demonstra veracitatea afirmațiilor făcute în articolul contestat.

În special, reclamantul a observat că informația în sprijinul lor se conținea în raportul Comisiei Parlamentare privind vânzarea ilegală a avioanelor publicată în Monitorul Oficial și de aceea trebuie să fie exonerat de orice răspundere civilă.

6. Constatările instanței de recurs

38. Pe data de 7 septembrie 1999, Curtea de Apel a respins recursul și a menținut deciziile Tribunalului și ale Judecătoriei, statuând că recursul era nefondat. Curtea a concluzionat că articolul contestat a conținut atât afirmații defăimătoare care nu au corespuns realității cât și afirmații fără caracter de defăimare, dar care nu au corespuns realității. Instanța a decis că acordarea despăgubirilor nu a constituit o încălcare a dreptului său la libera exprimare garantat de Constituție și de către Legea Presei.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

39. Dispozițiile relevante ale *Codului Civil* în vigoare la momentul faptelor prevedeau:

Articolul 7. Apărarea onoarei și demnității

Orice persoană fizică sau juridică este în drept să ceară prin judecată dezmințirea informațiilor care lezează onoarea și demnitatea ei, dacă cel care a răspândit asemenea informații nu dovedește că ele corespund realității.

În cazul în care asemenea informații au fost răspândite prin intermediul unui mijloc de informare în masă, instanța de judecată obligă redacția acestuia să publice, în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii instanței de judecată, o dezmințire la aceeași rubrică, pe aceeași pagină, în același program sau ciclu de emisiuni.

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

Prejudiciul moral, cauzat unei persoane în urma răspândirii unor informații care nu corespund realității și care lezează onoarea și demnitatea acesteia, se repară în folosul reclamantului de către persoana fizică sau juridică care a răspândit aceste informații.

Mărimea compensației se stabilește de către instanța de judecată, în fiecare caz aparte, de la saptezeci și cinci până la două sute de salarii minime, în cazul în care informațiile au fost răspândite de o persoană juridică, și de la zece până la o sută de salarii minime, în cazul în care acestea au fost răspândite de o persoană fizică.

40. Hotărârea Parlamentului RM nr. 211-XIV din 9 decembrie 1998

După examinarea raportului Comisiei de investigație privind reexaminarea materialelor privitoare la raportul Curții de Conturi și vânzarea avioanelor proprietate de stat, care a constatat numeroase încălcări serioase comise de către funcționari publici din cadrul fostului și actualului Guvern, Parlamentul adoptă următoarea hotărâre:...

Art. 2. – Comisia își va continua activitatea și va determina responsabilitatea Prim-ministrului, membrilor Guvernului și a altor persoane menționate în raport timp de o lună...

Art. 3. – Șefii instituțiilor menționate în raportul comisiei vor lua toate măsurile necesare pentru a sancționa funcționarii responsabili pentru încălcări și vor comunica măsurile adoptate Parlamentului.

ÎN DREPT

1. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

41. Reclamantul pretinde faptul că a fost încălcat dreptul său la libertatea de exprimare, drept garantat de articolul 10 al Convenției, care prevede următoarele:

“ 1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Executarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești”.

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

42. Reclamantul a invocat faptul că articolul 7 și 7/1 al Codului Civil nu au fost formulate cu o precizie și claritate suficientă și că Codul Civil nu a oferit o interpretare a termenilor de “fapte”, “onoare”, “demnitate”, “judecată de valoare”, “protecția aflată la dispoziția jurnaliștilor în fiecare caz” și “sarcina de probare” în așa mod încât prevederile legale să fie clare și executorii.

43. Reclamantul în continuare a declarat faptul că imixtiunea în dreptul său la libertatea de exprimare nu a fost necesară într-o societate democratică. În opinia lui, articolul care conținea judecăți de valoare cu privire la anumiți reclamanți în procesul intentat la nivel național și judecăți de valoare bazate pe fapte cu privire la alți reclamanți. Reclamantul a mai invocat și faptul că nu a existat o necesitate de ordin social pentru o imixtiune în libertatea sa de

exprimare și că instanțele de drept naționale nu au prezentat nici un argument relevant și suficient pentru a justifica imixtiunea respectivă.

44. Reclamantul a mai invocat și faptul că acordarea prejudiciilor impuse lui au fost prea grele și disproporționale în comparație cu scopul legitim urmărit. Venitul său lunar actual a variat între 180 și 220 lei moldovenești, în timp ce valoarea coșului minim de consum constituia 600 lei moldovenești. Conform opiniei reclamantului, el a fost concediat de la săptămânalul “Express” după sfârșitul procesului și el a achitat sumele respective peste trei ani.

2. Guvernul

45. Guvernul a fost de acord că faptele cazului arată că a existat o imixtiune în dreptul reclamantului la libera exprimare. Totuși, o asemenea imixtiune a fost justificată în sensul articolului 10 para. 2 al Convenției.

46. Reclamantului i s-a ordonat să achite în baza articolelor 7 și 7/1 ale Codului Civil prejudiciul moral cauzat ca urmare a acțiunilor de defăimare. Imixtiunea a fost astfel “prevăzută de lege” și prevederile legale au fost accesibile și executorii. Acest lucru a servit scopului legitim de protecție a demnității reclamanților în procesul intentat la nivel național și a fost o măsură necesară într-o societate democratică.

47. Bazându-se pe cauza *Janowski c. Poloniei* (GC, nr. 25716/94, CEDO 1999-I), Guvernul a statuat că persoanele la care reclamantul s-a referit în articolul său erau funcționari publici și că acei funcționari publici trebuie să beneficieze de încrederea societății civile și să fie protejați de orice perturbări în efectuarea cu succes a sarcinilor lor de serviciu și că este nevoie de a li se asigura protecția necesară de la atacuri verbale ofensive și abuzive în timpul exercitării funcțiilor lor.

48. Guvernul a declarat că articolul publicat de reclamant conținea declarații bazate pe fapte și nu judecăți de valoare.

49. Guvernul a invocat margina de apreciere aflată la dispoziția autorităților naționale în domeniul evaluării necesității unei imixțiuni și a declarat că

unde Convenția se referă la legislația națională este în primul rând sarcina autorităților naționale să aplice și să interpreteze legislația națională. El a declarat că în cazul respectiv autoritățile naționale nu au depășit această marjă de apreciere.

50. Guvernul în continuare a statuat că achitarea prejudiciilor impuse reclamantului (în valoare de 2 610 lei moldovenești, pe care acesta trebuia să le achite reclamanților în proces) nu au fost disproporționale în raport cu scopul legitim urmărit. În acest sens, Guvernul a declarat că în decembrie 1998 salariul mediu lunar în Republica Moldova era de 351,5 lei moldovenești, în iulie 1999 acesta constituia 298,9 lei moldovenești (echivalentul a aproximativ 25,5 EURO în acea perioadă).

B. Evaluările Curții

51. Așa precum au recunoscut ambele părți, și Curtea consideră că, hotărârile judecătorești pronunțate de către instanțele de drept naționale și achitarea prejudiciilor morale impuse reclamantului față de cei cinci reclamanți în procesul înaintat la nivel național la care se referea articolul respectiv au constituit “o imixtiune din partea autorităților publice” în dreptul reclamantului la libera exprimare garantat de prevederile paragrafului 1 al articolului 10 al Convenției. O asemenea imixtiune ar constitui o violare a articolului 10 al Convenției, doar dacă ea nu ar fi “prevăzută de lege”, sau ar avea un scop legitim, așa precum prevede paragraful 2 al articolului 10 și ar fi “necesară într-o societate democratică”.

1. “Prevăzută de lege”

52. Una din condițiile care rezultă din expresia “prevăzută de lege” o constituie legalitatea și necesitatea măsurii aplicate. O normă nu poate fi considerată “lege” decât dacă este formulată cu o precizie suficientă, astfel încât să ofere unei persoane posibilitatea de a decide comportamentul său: el sau ea trebuie să poată – dacă este necesar și cu oferirea unei consultări corespunzătoare – să prevadă, într-o limită rezonabilă în circumstanțele respective, consecințele pe care o acțiune dată le poate avea. Bineînțeles că consecințele respective nu trebuie prevăzute cu o certitudine absolută, experiența dovedește că acest lucru este practic imposibil. Deși certitudinea

în prevederile legale este dorită, ea poate cauza o rigiditate excesivă a legii, iar o lege trebuie să poată să fie în pas cu circumstanțele care evoluează și se schimbă. În consecință, multe legi în mod inevitabil sunt până la un anumit punct, vagi, interpretarea și aplicarea lor devenind chestiuni ce țin de practică (vezi drept exemplu, *Rekvenyi c. Ungariei* (GC), nr. 25390/94, paragraful 34, CEDO 1999-III).

53. Curtea notează că imixtiunea invocată de reclamant a avut o bază legală – articolele 7 și 7/1 al Codului Civil (vezi paragraful 39 de mai sus).

54. În cazul respectiv Curtea nu consideră că prevederile legale respective sunt atât de vagi încât să nu prevadă deloc consecințele pe care le-ar putea avea acțiunile reclamantului. Prevederile legale cu privire la defăimare, cu accentul pus pe onoarea și reputația unei persoane, în mod inevitabil implică un grad de imprecizie (vezi, *Rekvenyi c. Ungariei*, citat mai sus, paragraful 34). Totuși, acest lucru nu înlătură caracterul lor “legal” în sensul articolului 10 al Convenției. Ține de competența autorităților naționale să aplice și să interpreteze legislația națională (vezi drept exemplu, *Otto-Preminger-Institut c. Austria*, hotărârea din 20 septembrie 1994, Seria A nr. 295-A, p. 17, paragraful 45). În consecință, Curtea consideră că imixtiunea a fost “prevăzută de lege” în sensul articolului 10 paragraf 2 al Convenției.

2. “*Scopul legitim*”

55. Nu este pus la îndoială de către ambele părți, și Curtea împărtășește aceeași opinie faptul că, imixtiunea a servit scopului legitim de protecție a reputației reclamantilor în proces. Rămâne a fi examinat doar faptul dacă imixtiunea respectivă a fost “necesară într-o societate democratică”.

3. “*Necesară într-o societate democratică*”

(a) Principiile generale

56. Libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, iar protecția respectivă acordată mijloacelor de informare în masă este de o importanță specială. În timp ce presa nu trebuie să depășească limitele stabilite, *inter alia*, în scopul “apărării reputației și

drepturilor altor persoane”, este totuși de competența acesteia de a oferi informație și idei de interes public. Presa nu numai că are drept sarcină difuzarea unei astfel de informații și idei: dar și publicul are dreptul să le primească. În caz contrar, presa nu ar putea să-și exercite rolul său vital de “câine de pază publică” (vezi spre exemplu, *the Observer and Guardian c. Marii Britanii*, hotărâre din 26 noiembrie 1991, Seria A, nr. 216, pp. 29-30, paragraful 59).

57. Cel mai atent studiu din partea Curții este cerut atunci când măsurile întreprinse sau sancțiunile impuse de autoritățile naționale sunt capabile să descurajeze participarea presei la dezbaterile unor probleme de interes public (vezi, spre exemplu, *Lingens c. Austriei*, hotărârea din 8 iulie 1986, Seria A nr. 103, paragraful 44, *Bladet Tromsø and Stensaas c. Norvegiei* (GC), nr. 21980/93, paragraful 64, CEDO 1999-III, *Thorgeir Thorgeirson c. Islandei*, hotărârea din 25 iunie 1992, Seria A nr. 239, paragraful 68).

58. Dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai în cazul unei “informații” sau “idei” care sunt primite în mod favorabil sau privite ca inofensive sau ca o chestiune de indiferență dar și cele care offensează, șochează sau deranjează Statul sau orice parte a comunității. Adicional, libertatea jurnalistică mai acoperă și posibile recurgeri la exagerări sau chiar provocări (vezi, *the De Haes and Gijssels c. Belgiei*, hotărârea din 24 februarie 1997, *Rapoartele hotărârilor și deciziilor* 1997-I, p. 236, paragraful 47).

59. Articolul 10 al Convenției nu garantează o libertate de exprimare largă și nerestrictivă chiar și în privința respectului chestiunilor de presă care constituie o problemă de interes public. În termenii prevăzuți de paragraful 2 al articolului 10, exercițiul acestei libertăți presupune și “existența unei serii de responsabilități și obligațiuni” care de asemenea se aplică mijloacelor de informare în masă. Aceste “obligațiuni și responsabilități” sunt de o importanță deosebită atunci când, ca de altfel și în prezentul caz, este vorba de un atac împotriva reputației persoanelor individuale și subminarea “drepturilor altor persoane”. Prin expresia “responsabilități și obligațiuni” inerentă exercițiului libertății de expresie, protecția acordată de articolul 10 jurnaliștilor în legătură cu aducerea la cunoștință a unor chestiuni de interes general care constituie subiectul prevederilor că ei acționează cu bună

credință pentru a pune la dispoziția publicului informații de încredere și corecte în conformitate cu etica jurnalistică (vezi *Goodwin c. Regatului Unit al Marii Britanii*, hotărârea din 27 martie 1996, *Rapoartele Hotărârilor și Deciziilor* 1996-II, p. 500, paragraful 39, și *Fressoz și Roire c. Franței* (GC), nr. 29183/95, paragraful 54, CEDO 1999-I).

60. Funcționarii publici trebuie să se bucure de încrederea publică în condiții libere de orice imixtiune pentru a se bucura de succes în exercitarea funcțiilor lor și este necesar de a le oferi protecție împotriva atacurilor verbale ofensive și abuzive pe parcursul îndeplinirii obligațiilor lor de serviciu (vezi *Janowski c. Poloniei* (GC), nr. 25716/94, paragraful 33, CEDO 1999-I). Cerințele unei astfel de protecții trebuie să fie atent analizate pentru a se asigura o presă liberă și discuții libere despre probleme de interes public.

61. În practica sa, Curtea a făcut distincții între declarații de fapt și judecăți de valoare. În timp ce existența faptelor poate fi dovedită, adevărul judecăților de valoare nu poate fi dovedit. Cerința de a dovedi adevărul judecăților de valoare este imposibil de atins și încalcă însăși libertatea de opinie, care este o parte fundamentală a dreptului asigurat de articolul 10 al Convenției (vezi *Jerusalem c. Austriei*, nr. 26958/95, paragraful 42, CEDO 2001-II). Totuși, chiar și atunci când o declarație constituie o judecată de valoare, proporționalitatea unei imixtiuni poate depinde de faptul dacă există o bază faptică suficientă pentru declarația respectivă, deoarece chiar și o judecată de valoare fără nici o bază faptică care s-o sprijine poate fi excesivă (vezi *De Haes și Gijssels c. Belgiei*, citată mai sus, paragraful 47, *Oberschlick c. Austriei* (nr. 2), hotărârea din 1 iulie 1997, *Rapoartele Hotărârilor și Deciziilor* 1997-IV, p. 1276, paragraful 33).

62. În exercitarea jurisdicției sale de supraveghere, Curtea trebuie să studieze imixtiunea în lumina cazului în întregime, incluzând conținutul remarcilor făcute împotriva reclamantului și contextul în care remarcele respective au fost făcute. În special, trebuie să se determine dacă imixtiunea în cauză a fost “proporțională scopului legitim urmărit” și dacă motivele invocate de către autoritățile naționale sunt “relevante și suficiente” pentru a justifica o astfel de imixtiune (vezi *Janowski c. Poloniei*, hotărârea citată mai sus, paragraful 30, și *Barfod c. Danemarcei*, hotărârea din 22 februarie 1989,

Seria A nr. 149, paragraful 28). Pentru a face acest lucru, Curtea trebuie să se convingă de faptul că autoritățile naționale au aplicat standardele care au fost în conformitate cu principiile prevăzute de articolul 10, mai mult, dacă acestea s-au bazat pe o evaluare acceptabilă a faptelor relevante (vezi *Jersild c. Danemarcei*, hotărârea din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, paragraful 31).

(b) Aplicarea principiilor citate mai sus în prezentul caz

63. Guvernul a susținut faptul că reclamanții în cauză (în procesul înaintat la nivel național) au fost funcționari publici și, prin urmare, la fel ca și oamenii politici, ei trebuie să beneficieze de un nivel mai înalt de protecție împotriva criticilor exagerate (vezi *Janowski c. Poloniei*, citat mai sus).

64. Curtea în câteva cazuri a declarat (vezi, în special hotărârea citată mai sus *Janowski c. Poloniei și Nikula c. Finlandei*, nr. 31611/96, CEDO 2002-II paragraful 48) că poate fi necesar să fie funcționarii publici protejați de atacuri ofensive, abuzive și defamatorii care ar putea să-i afecteze în performarea obligațiilor lor și să afecteze încrederea publicului în ei. Totuși, Curtea consideră că prezentul caz ar trebui să fie distins de cazurile *Janowski* și *Nikula* din următoarele motive: în primul rând, reclamanții în cauză (în procesul intentat la nivel național), nu erau nici funcționari ai autorităților de ocrotire a normelor de drept, nici procurori, ar fi prea mult să extindem principiile enunțate în cauza *Janowski*, la toate persoanele care sunt angajate de Stat sau de către întreprinderi de stat: în al doilea rând, remarcile reclamantului au constituit parte a unor discuții deschise și continue a chestiunilor de interes public. În acest context, Curtea notează că, în perioada de la 19 iunie până la 14 august 1998, săptămânalul “Express” a publicat trei articole cu privire la problema vânzării avioanelor – proprietate de stat și chestiunea mai largă a Administrației de Stat a Aviației Civile, ridicând întrebări de interes public, și anume, managementul și pretinsa folosire greșită a fondurilor publice. Mai mult, în contradicție cu declarațiile făcute de către reclamant în calitate de persoană privată în cauza *Janowski*, și că articolul publicat în cauză a fost scris de reclamant în capacitatea sa de jurnalist, ridicând întrebări cu privire la libertatea presei.

65. În consecință, principiile invocate de Curte în cauza *Janowski* nu sunt aplicate în prezentul caz. Dimpotrivă, Curtea consideră că deoarece a fost invocată libertatea presei, autoritățile moldovenești au beneficiat de o marjă de apreciere mai puțin extinsă atunci când a decis dacă a existat o “necesitate socială majoră” pentru a justifica o imixtiune în dreptul reclamantului la libera exprimare.

66. Instanțele de drept naționale au examinat separat pasajele din articol care se refereau la fiecare dintre reclamanții în procesul intentat la nivel național. Astfel, Curtea va examina separat justificarea imixtiunilor.

(i) *Cu privire la I.V.*

67. Curtea notează că s-a hotărât acordarea prejudiciilor de către reclamant pentru că a declarat că lui I.V. i-a fost acordat un serviciu la Aeroport numai datorită faptului că el era rudă cu Directorul Executiv, și că o nouă funcție a fost creată special pentru el (vezi paragraful 12 menționat mai sus).

68. Curtea este de opinie că pasajul respectiv din articol a conținut declarații de fapt și nu judecăți de valoare.

69. Chiar dacă comentariile reclamantului au fost făcute ca parte a unei dezbateri cu privire la o chestiune de interes public, există limite ale dreptului la libertatea de exprimare în cazul în care este vorba de reputația unei persoane și reclamantul a avut obligația de a acționa cu bună credință și să verifice orice informație înainte de a o publica.

70. Se pare că reclamantul nu a verificat informația înainte de a o publica, lucru pe care dumnealui în calitate de jurnalist, trebuia să-l facă. Reclamantul însuși a admis pe parcursul procedurilor contencioase naționale faptul că el a publicat informații ce nu au corespuns realității cu privire la legăturile de familie dintre primul și cel de-al șaselea reclamant (în procesul înaintat la nivel național), fără a încerca să convingă instanțele de drept naționale de faptul că el ar fi încercat să facă anumite încercări de a verifica informația respectivă.

71. În esență, prin publicarea declarațiilor contestate, reclamantul l-a acuzat pe I.V. de nepotism și a indus cititorii să creadă că el a fost angajat nu datorită calităților personale dar numai datorită faptului că dumnealui era rudă cu Directorul Executiv. Acestea au fost alegații serioase, afectându-i domnului I.V. imaginea personală și reputația profesională.

72. Prin urmare, Curtea consideră că imixtiunea ar putea fi considerată ca justificată în sensul articolului 10 al Convenției.

(ii) Cu privire la domnul C.M.

73. Curtea notează că reclamantul a inclus în articolul său mai multe situații de pretinse abuzuri comise de C.M. în calitatea sa de Șef al secției cadre. În acest scop reclamantul a citat plângeri formale depuse de către angajații Aeroportului cu privire la actele de hărțuire sexuală, alcoolism și abuz de automobilul de serviciu de către C.M. (vezi paragraful 8). Curtea notează în continuare că instanțele judecătorești naționale nu au constatat faptul că acele declarații nu au corespuns realității. Totuși, instanțele de drept naționale au constatat faptul că limbajul folosit pentru descrierea C.M. în lumina acelor abuzuri pretinse este defăimător (vezi paragraful 16). În special, expresii ca “figură luminoasă”, “șeful secției cadre a Aeroportului ar zăpăci chiar și un angajat al secției cadre al oricărui penitenciar” și “aventurile acestui funcționar desfrânat” au fost constatate ca fiind defăimătoare.

74. Curtea consideră că pasajele din articolul respectiv constituie exprimarea unei opinii sau judecăți de valoare ale căror adevăr, prin definiție, nu este susceptibil de a fi dovedit. În timp ce o asemenea opinie poate fi excesivă, în special datorită absenței unei baze faptice, aceasta nu este poziția exprimată în acest caz. Curtea consideră că reclamantul a acționat cu bunăcredință și în conformitate cu etica jurnalistică și că s-a dovedit că a existat o bază faptică rezonabilă pentru opinia exprimată.

75. Luând în considerație faptul că declarațiile imputate au fost făcute de către un jurnalist în cadrul unei dezbateri de interes public și limbajul folosit de către acesta, Curtea conchide faptul că imixtiunea nu a fost necesară într-o societate democratică.

(iii) Cu privire la domnul C.V.

76. S-a decis acordarea de către reclamant a daunelor pentru faptul că C.V. nu a fost calificat pentru funcția respectivă. În special reclamantul a declarat faptul că C.V. a fost numit în calitate de Manager al Secției Servicii și Vânzări deși dumnealui avea diplomă de medic veterinar. Instanțele de drept naționale au constatat faptul că, domnul C.V. a absolvit de fapt o Școală de Bussiness (vezi paragraful 21).

77. În opinia Curții pasajul imputat a conținut atât declarații de fapt cât și judecăți de valoare.

78. Se pare că reclamantul nu a verificat informația înainte de a o publica, acțiune pe care dumnealui în calitate de jurnalist, trebuia să o facă și că s-a dovedit faptul că informația a fost incorectă și poate fi considerată ca fiind ofensatorie, prejudiciind reputația domnului C.V. În esență, prin publicarea declarațiilor imputate, reclamantul a încercat să convingă cititorii că C.V. era incompetent datorită pregătirii sale profesionale inadecvate și anume de medic veterinar. În acest context reclamantul a mai făcut o judecată de valoare bazată pe fapte declarate, prin care s-a sugerat faptul că numirea unei persoane total necalificate a fost ilustrativă datorită faptului că într-un sistem corupt totul este posibil. Curtea notează că reclamantul însuși a admis pe parcursul procedurilor contencioase naționale faptul că a publicat o informație incorectă cu privire la pregătirea profesională a domnului C.V. și nu a reușit să convingă instanțele de drept naționale ca a făcut toate încercările rezonabile de a verifica informația înainte de a o publica.

79. În consecință, Curtea conchide că imixtiunea a putut fi considerată ca fiind necesară într-o societate democratică.

(iv) Cu privire la domnul S.I.

80. Cu privire la domnul S.I., reclamantul a făcut două declarații care au fost considerate defăimătoare și nu au corespuns adevărului.

81. Mai întâi de toate, reclamantul a declarat faptul că S.I. a absolvit Institutului de Industrie Alimentară, în timp ce instanțele de drept naționale au constatat faptul că ea a absolvit Școala de Comerț (vezi paragraful 23).

82. Curtea consideră această situație similară celei cu privire la C.V. (vezi paragrafele 75-78), și conchide că imixtiunea referitoare la declarația conform căreia “A.I. l-a numit în funcție pe S.I. (absolvent al Institutului de Industrie Alimentară din Kiev)...” ar putea fi justificată în sensul articolului 10 al Convenției.

83. Cu privire la cea de-a doua declarație imputată, Curtea notează că reclamantul a scris că în opinia multor angajați ai aviației civile S.I. a fost implicat într-o “afacere dubioasă”, care se referea la vânzarea avioanelor – proprietate de stat (vezi paragraful 23). În fața instanțelor de drept naționale reclamantul a argumentat că declarația sa s-a bazat pe un raport oficial al unei Comisii Parlamentare.

84. Curtea notează că tranzacția la care s-a făcut referire în respectiva declarație a fost suspectată ca fiind ilegală și că o Comisie Parlamentară a întocmit un raport în această privință (vezi paragraful 40). În consecință, a existat o anumită bază obiectivă și faptică pentru reclamant atunci când acesta a descris afacerea respectivă ca fiind una “dubioasă”. În același timp, instanțele de drept naționale nu au stabilit dacă S.I. nu a fost implicat în tranzacția respectivă. Din contra, S.I. a admis pe parcursul procedurilor contencioase interne că a făcut parte, împreună cu A.I., din Comisia guvernamentală care s-a ocupat de vânzarea avioanelor (paragraful 24). Din aceste circumstanțe nu rezultă că reclamantul a acționat cu reacredință în scopul defăimării S.I. Trebuie notat faptul că reclamantul a făcut investigații serioase în vederea stabilirii faptului că vânzarea avioanelor a fost suspectată ca fiind ilegală și că S.I. a avut un rol în această tranzacție. Concluziile formulate de către reclamant trebuie privite ca judecăți de valoare cu o bază faptică.

În acest sens Curtea reamintește faptul că presa joacă un rol esențial fiind un fel de “câine de pază publică” într-o societate democratică (vezi *Thorgeir Thorgeirson c. Islandei*, citat mai jos, paragraful 63). În condițiile în care există motive obiective de a suspecta funcționarii publici de implicare în

vânzări ilegale de bunuri ce constituie proprietate publică, presa trebuie să fie liberă, într-o manieră care să fie în corespundere cu obligațiile și responsabilitățile acesteia, de divulgare a unei informații și idei pe care publicul este în drept să le primească.

85. Prin urmare, Curtea conchide că imixtiunea cu privire la declarația "... afacerea dubioasă, în spatele căreia, în opinia multor angajați ai aviației civile, au fost A.I. și S.I." nu a fost necesară într-o societate democratică.

(v) *Cu privire la A.I.*

86. Curtea a identificat patru declarații principale făcute de reclamant cu privire la A.I. care au fost considerate de către instanțele de drept naționale ca fiind defăimătoare.

87. Mai întâi de toate, instanțele de drept naționale au constatat că declarația reclamantului conform căreia A.I. a organizat o întrunire în incinta Vechiului Aeroport nu a fost adevărată (vezi paragraful 25). Se pare că reclamantul a încercat să aducă probe pentru susținerea declarațiilor sale prin prezentarea unui martor și a unei copii a unui manifest publicat de A.I. (vezi paragrafele 26 și 35). Curtea notează că instanțele de drept naționale au ignorat proba prezentată de reclamant și nu au făcut nici o evaluare a acesteia.

88. Curtea consideră că, prin solicitarea reclamantului de a dovedi adevărul declarațiilor sale, în același timp privându-l de o oportunitate efectivă de a aduce probe în vederea susținerii declarațiilor sale și dovedirea adevărului acestora, constatările instanțelor de drept din Moldova conform cărora declarația a fost defăimătoare nu poate fi considerată justificată și necesară într-o societate democratică (vezi *Jerusalem c. Austriei*, nr. 26958/95, paragrafele 45-46, CEDO 2001-II).

89. În al doilea pasaj imputat, reclamantul a constatat că, după restabilirea sa în funcția de Director Executiv, A.I. a ordonat o selecție a personalului instituției. În acest sens, reclamantul s-a referit la cinci foști angajați ai Aeroportului care au fost concediați după restabilirea în funcție a lui A.I. (vezi paragrafele 25 și 26). Instanțele de drept naționale au constatat faptul că declarațiile cu privire la concedierile respective nu corespund realității.

Acestea au constatat totuși, că pretinsa implicare a lui A.I. nu a corespuns realității, notând faptul că în conformitate cu procedura existentă, A.I. nu avea dreptul să angajeze sau să concedieze personal.

90. Curtea observă că nu poate fi spus faptul că descrierea evenimentelor în articolul imputat reclamantului a fost în întregime nefondată. Se pare că reclamantul a făcut o investigație serioasă înainte de a publica informația respectivă, din moment ce știa numele celor care au fost concediați. Curtea consideră că, chiar dacă conform procedurii existente nu a fost competența Directorului Executiv de a lua decizia cu privire la concedierea unui angajat, a fost rezonabil pentru un jurnalist să creadă că a existat o legătură dintre concedierile în masă ale personalului și schimbarea Directorului Executiv. În aceste circumstanțe, Curtea constată că imixtiunea nu a fost necesară într-o societate democratică.

91. În cel de-al treilea pasaj imputat, reclamantul a susținut faptul că A.I. a angajat o rudă de-a sa, pe I.V. (vezi paragraful 25).

92. Curtea constată că situația respectivă este similară cu cea referitoare la declarația cu privire la I.V. (vezi paragrafele 67-72), și conchide că imixtiunea poate fi considerată justificată în termenii articolului 10 al Convenției.

93. Cu privire la cea de-a patra declarație imputată, și anume că, A.I. a fost implicat împreună cu S.I. într-o “afacere dubioasă”, Curtea reiterează constatările sale cu privire la plângerea făcută de S.I. (vezi paragraful 80-85 de mai sus). Din motive asemănătoare, Curtea conchide că imixtiunea în dreptul reclamantului la libera exprimare nu a fost necesară într-o societate democratică.

94. Reclamantul a mai invocat și severitatea sancțiunii sale de plată a prejudiciilor impuse lui ca un capăt de acuzare separat.

95. Natura și severitatea penalităților impuse sunt de asemenea factori care trebuie luați în considerație la evaluarea proporționalității imixtiunii în dreptul său la libera exprimare garantat de prevederile articolului 10 al Convenției (vezi de exemplu, *Ceylan c. Turciei* (GC), nr. 23556/94,

paragraful 37, CEDO 1999-IV; *Tammer c. Estoniei*, nr. 41205/98, paragraful 69, CEDO 2001-I; și *Lesnik c. Slovaciei*, nr. 35640/97, paragraful 63, CEDO 2003-IV).

96. Luând în considerație constatarea de către Curte a unei încălcări cu privire la declarațiile referitoare la C.M. și A.I., nu este necesar de a examina severitatea penalităților corespunzătoare prin care s-a impus reclamantului plata prejudiciului cauzat. În același timp, Curtea notează faptul că reclamantului i-a fost ordonată plata a 450 MDL în favoarea lui I.V. și a 180 MDL în favoarea lui C.V. Luând în considerație salariul mediu lunar în acea perioadă în Republica Moldova și faptul că cuantumul prejudiciilor impuse reclamantului a fost la nivelul minim prevăzut de lege (vezi paragraful 39), Curtea consideră că cuantumurile respective nu au fost excesive.

C. Concluzie

97. Considerând cele expuse mai sus, Curtea conchide:

- (1) că nu a existat o încălcare a articolului 10 al Convenției, referitor la declarațiile reclamantului cu privire la I.V.;
- (2) că a existat o încălcare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului cu privire la C.M.;
- (3) că nu a existat o violare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului cu privire la C.V.;
- (4) că a existat o încălcare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului cu privire la S.I.;
- (5) că a existat o încălcare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului cu privire la A.I..

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

98. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul material

99. Reclamantul a pretins în calitate de prejudiciu material suferit ca urmare a încălcării dreptului său la libera exprimare suma de 2 460 EURO. El a susținut faptul că nu a fost în stare să-și exercite profesia de jurnalist după ce a pierdut cauza în fața instanțelor de drept naționale, deoarece toată lumea îl considera a fi un jurnalist incompetent. În consecință, el a fost nevoit să lucreze în calitate de translator pentru mai puțini bani. Reclamantul a statuat că suma pretinsă ar acoperi cuantumul penalității achitate reclamanților în procesul intentat la nivel național, cuantumul mijloacelor financiare pe care acesta le-ar fi obținut exercitând meseria de jurnalist, precum și pierderile cauzate de inflație.

100. Guvernul a contestat suma pretinsă de către reclamant. În opinia sa, o compensație corespunzătoare ar fi suma penalității achitate de către reclamant, și anume 2 610 MDL (224 EURO). În opinia Guvernului, reclamantul a lucrat în calitate de translator și până la demararea procedurilor contencioase în fața instanțelor de drept naționale și, prin urmare, nu poate fi stabilită nici o legătură cauzală dintre proces și angajarea sa în această calitate.

101. Curtea este de acord cu Guvernul în privința faptului că reclamantul nu a reușit să dovedească existența unei legături dintre plata prejudiciilor impuse reclamantului și angajarea sa în calitate de translator. Prin urmare, Curtea nu acordă nici un prejudiciu în privința pretensei imposibilități a reclamantului de a lucra ca jurnalist după pierderea procesului cu privire la defăimare. Pe de altă parte, Curtea a constatat o încălcare a articolului 10 ca urmare a deciziilor judecătorești cu privire la toate sau unele declarații imputate reclamantului referitoare la C.M., S.I. și I.V.. Considerând cele menționate și decizând în bază de echitate, Curtea acordă suma de 125 EURO în calitate de prejudiciu material pe care reclamantul a fost impus să le achite reclamanților în procesul la nivel național în calitate de compensație.

B. Prejudiciu moral

102. Reclamantul a pretins în calitate de prejudiciu moral suferit ca rezultat al stării de stres și frustrare cauzată de plata prejudiciilor impuse lui, suma

de 30 000 EURO. La fel ca și în cazul prejudiciului material, reclamantul a susținut faptul că procesul cu privire la acuzațiile de defăimare aduse lui și plata prejudiciilor impuse lui au jucat un rol foarte negativ în cariera sa și a avut drept consecință faptul că el nu a putut să se angajeze la nici un ziar care se bucură de o reputație bună. El a declarat că nu numai cariera sa a avut de suferit, dar și relațiile cu familia sa.

103. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse de către reclamant, considerându-le excesive în lumina jurisprudenței Curții. Acesta a statuat că în anumite cazuri simplul fapt al constatării unei violări a fost considerată a fi satisfacție echitabilă. Guvernul în continuare a declarat că în nici un caz nici un prejudiciu moral acordat nu poate depăși cuantumul prejudiciului material acordat, adică 2 610 MDL.

104. Considerând constatările făcute, Curtea consideră că reclamantului i-a fost cauzată o stare de stres și frustrare ca urmare a încălcării dreptului său la libera exprimare. Decizând în bază de echitate, ea acordă reclamantului suma totală de 4 000 de EURO în calitate de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

105. Reclamantul a mai solicitat suma de 1 800 de EURO în calitate de costuri și cheltuieli făcute în fața Curții, dintre care 1 600 EURO au constituit taxele de reprezentare, iar restul de comunicare și transport.

106. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse, declarând că reclamantul nu a reușit să dovedească pretinsele cheltuieli de reprezentare. În opinia Guvernului, cuantumul pretins de către reclamant a fost exagerat în comparație cu salariul mediu lunar în Republica Moldova și taxele oficiale achitate de către stat avocaților *pro bono*. Guvernul a mai contestat și numărul de ore care au fost necesare reprezentantului reclamantului de a lucra asupra cazului, precum și de studiu al jurisprudenței Curții în domeniu, argumentând și prin faptul că o persoană care are o diplomă de absolvire a facultății de drept a Universității de Stat din Moldova nu ar fi avut nevoie să studieze jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului deoarece el sau ea se prezumă că ar fi studiat-o pe parcursul celui de-al doilea și al patrulea

an de studiu. În opinia Guvernului acordarea unei plăți în acest scop ar trebui să fie echivalată cu o bursă de studii.

107. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie incluse în plățile acordate în baza prevederilor articolului 41 al Convenției, trebuie să fie stabilit dacă acestea au fost necesare și rezonabile ca quantum (vezi, ca exemplu, Nilsen și Johnsen c. Norvegiei (GC), nr. 23118/93, paragraful 62, CEDO 1999-VIII).

108. În prezentul caz, în urma analizei listei de cheltuieli prezentate de către reclamant, a criteriilor de mai sus și a complexității cazului, Curtea acordă reclamantului suma de 1 500 EURO în calitate de costuri și cheltuieli.

D. Penalități

109. Curtea consideră potrivit ca penalitățile să fie calculate în baza ratei minime de împrumut a Băncii Centrale Europene, la care să se adune trei procente.

Din aceste motive, Curtea în unanimitate,

1. *Constată* că nu a existat o încălcare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului referitoare la I.V.;
2. *Constată* că a existat o încălcare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului cu privire la C.M.;
3. *Constată* că nu a existat o violare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului cu privire la C.V.;
4. *Constată* că a existat o încălcare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului cu privire la S.I.;
5. *Constată* că a existat o încălcare a articolului 10 al Convenției referitor la declarațiile reclamantului cu privire la A.I.;
6. *Constată*
 - (a) că statul reclamat trebuie să achite reclamantului, în decurs de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu prevederile articolului 44 paragraf 2 al Convenției, suma de 125 EURO în calitate de prejudiciu material, 4 000 EURO în calitate de prejudiciu moral și 1 500 EURO în calitate de costuri și cheltuieli, sume care

- urmează să fie convertite în valuta națională a statului reclamat la rata aplicabilă la data achitării sumelor respective, plus orice taxă necesară;
- (b) că din momentul expirării termenului menționat de trei luni până la achitarea efectivă a sumelor respective, statul reclamat va achita o penalitate egală cu rata minimă de împrumut a Băncii Centrale Europene plus trei procente;
7. *Respinge* în unanimitate restul pretențiilor reclamantului de satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată la 21 decembrie 2004 în conformitate cu Regula 77 paragrafele 2 și 3 ale Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte